

HISTORIAN KOE 13.3.2013 HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Alla oleva vastausten piirteiden ja sisältöjen luonnehdinta ei sido ylioppilastutkintolautakunnan arvostelua. Lopullisessa arvostelussa käytettävistä kriteereistä päättää tutkintotoimikunta.

Historian kokeessa keskeisiä arvioinnin perusteita ovat oppiaineen oppimäärän asiasisällön tuntemus ja keskeisten historian käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Arvioinnin kohteena on myös kokelaan kyky tulkita ja arvioida kriittisesti historiallisia lähteitä, tehdä niistä itsenäisiä päätelmiä ja vertailla historiallisia kysymyksiä koskevia tulkintoja ja ottaa niihin perustellusti kantaa. Moniosaisissa tehtävissä eri osien maksimipistemäärät voidaan ilmoittaa tehtävien yhteydessä, mutta vastaus arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena.

Tehtävä 1

Feodalismien eli läänityslaitoksen määrittely: pirstaloituneen keskiaikaisen Euroopan hallinnollinen, taloudellinen ja sotilaallinen järjestelmä, jossa keskeistä on lääninherran ja vasallin suhde. Feodalismi ei levinnyt koko Eurooppaan (esim. Skandinaviaan), eikä se ollut yhtenäinen järjestelmä. Sitä toteutettiin monin tavoin eri aikoina ja eri puolilla Eurooppaa.

Tehtävä 2

a)

Diego Riveran seinämaalaus kuvaa esimerkiksi työnteon tehokkuutta ja intensiivisyyttä modernissa, teollisessa yhteiskunnassa. Työntekijät toimivat saumattomassa yhteistyössä koneiden kanssa. Kuva voidaan tulkita sekä massatuotannon ja uuden teknologian kritiikiksi että niiden ihailuksi. Samoin työntekijät voidaan nähdä koneiston osina tai teollisen yhteiskunnan sankareina. (3 p.)

b)

Kulutusyhteiskunnan voimistuminen: kuluttamisen merkityksen kasvu näkyy ihmisten arjessa monella tavalla. Vapaa-ajan lisääntyminen ja viihdeteollisuuden kehittyminen. Välimatkojen supistuminen (radio, liikennevälineet). (3 p.)

Tehtävä 3

Vastauksessa selostetaan esimerkkien avulla tieteellisiä edistysaskelia ja pohditaan niiden vaikutuksia. Esimerkiksi Darwinin 1800-luvulla kehittämä ajatus evoluutiosta ja sen saama vastaanotto. 1900-luvulla merkittäviä edistysaskeleita on otettu esimerkiksi lääketieteessä, biotieteissä ja fysiikassa. Näiden kautta ihmisen kyky hallita ja muokata omaa elämänpiiriään ja ympäristöään on vahvistunut. Pohdintaa esimerkiksi tieteellisen ajattelun ja maailmankatsomuksen yleistymisestä uskonnollisten käsitysten kustannuksella. Esimerkkinä voidaan mainita yleisen edistysuskon leviäminen.

Tehtävä 4

Vastauksessa selostetaan Kansainliiton ja YK:n tavoitteita ja toimintaa. Kiinnitetään huomiota joihinkin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin, esimerkiksi jäsenkunnassa ja toiminnan laajuudessa. Eroista mainitaan esimerkiksi YK:n turvaneuvosto ja sen viisi pysyvää jäsentä ja näiden veto-oikeus päätöksenteossa. Molempien pyrkimyksenä on toimiminen rauhan ja myönteisen kehityksen puolesta. Kansainliiton on yleisesti katsottu epäonnistuneen päätehtävässään rauhan vakiinnuttajana. Kiitettävässä vastauksessa on selkeä vertaileva näkökulma.

Tehtävä 5

a)

Ensimmäinen sitaatti kannattaa yksinvaltiutta (monarkiaa) ja jälkimmäinen puolestaan parlamentarismia. Ensimmäisen perusteena on monarkian tuoma rauhallisuus, jälkimmäinen puolestaan painottaa edustuksellisen valtiomuodon tukea koko kansan keskuudessa. (2 p.)

b)

Ranskassa yksinvaltaisen valtiomuodon traditio (1. sitaatin kirjoittaja viittaa Ranskaan) ja Englannissa puolestaan tasavaltalaisuus (republikanismi) (2. sitaatin kirjoittaja englantilainen). Ranskassa yksinvaltiuus herätti yhä suurempaa tyytymättömyyttä, joka purkautui valankumouksessa 1789. Poliittisten vapauksien kehittyminen. (4 p.)

Tehtävä 6

Muuttoliikkeen taustalla 1960- ja 1970-lukujen voimakas rakennemuutos: Tuotannon tehostuminen ja työvoiman tarpeen pieneneminen maataloudessa sekä teollisuus- ja palveluelinkeinojen kehitys Etelä-Suomen kaupungeissa. Muuttoliike Ruotsiin. Muuttoliikkeen seurauksena suomalainen yhteiskunta kaupungistui, kaupunkilainen elämäntapa yleistyi ja maaseutu autioitui. Nopean rakennemuutoksen aiheuttamat sopeutumisongelmat. Yhteiskunnan tarjoamien palvelujen kasvu.

Tehtävä 7

Suomi oli keskiajalla sekä läntisten että itäisten valtakymysten kohteena ja sotien näyttämönä. Ruotsin ja Novgorodin kilpailu Suomen alueen hallinnasta; lännen ja idän kirkkojen halu levittää vaikutusvaltaansa Suomen alueelle. Kysymyksessä voidaan tarkastella myös asumiseen ja arkielämään liittyvän tapakulttuurin leviämistä molemmista suunnista.

Tehtävä 8

Kokelaan tunteman yhden kulttuurialueen esittelemine riittää, olipa se missä osassa maailmaa tahansa. Vastauksen arvo nousee, kun siinä eritellään ilmiön eri puolia, esimerkiksi sen syitä sekä myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia. Ansiokkaassa vastauksessa käsitteellistetään esiteltyä kulttuuria tai pyritään avaamaan tehtävässä esitettyjen käsitteiden sisältöä.

Tehtävä +9

a)

Low suhtautuu ironisesti Neuvostoliittoon Itä-Euroopan ”vapauttajana”. Länsieurooppalaisena hänen voidaan katsoa tulkitsevan Itä-Euroopan maihin kohdistuvat toimet pakkoliitoksina Neuvostoliiton johtamaan sosialistiseen järjestelmään. (2 p.)

b)

Marshall vetoaa puheessaan Euroopan jälleenrakentamiseen Yhdysvaltojen taloudellisen tuen avulla. Novikov näkee Yhdysvaltojen pyrkimyksenä Länsi-Euroopan sitomisen taloudellisen avun turvin yhä tiukemmin Yhdysvaltojen poliittisiin päämääriin. Siten Novikov näkee Marshall-avun neuvostovastaisena, kun taas Marshall itse puolustelee avun tarjoamista epäpoliittisena humanitaarisena tekona. (3 p.)

c)

Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton erimielisyydet johtivat Euroopan jakoon, ja siten kylvettiin kylmän sodan siemenet. Idän ja lännen talousjärjestelmien ja ideologioiden erojen korostuminen sodan jälkeisinä vuosina. Erimielisyyksien kulminoituminen esimerkiksi Berliinin kriisissä 1948. Länsi- ja Itä-Euroopan taloudellisten ja sotilaallisten yhteistyöjärjestöjen perustaminen. 1950-luvulta alkaen kylmän sodan vähittäinen syveneminen varustelukierteineen. Vuosikymmenen lopun kriisit, esim. Unkarissa 1956. (4 p.)

Tehtävä +10

a)

Vastauksessa eritellään molempia dokumentteja ja sijoitetaan ne ajalliseen yhteyteensä, porvariston julistamaan Suomen itsenäisyyteen ja sosialistien vallanottoyritykseen. Dokumenteissa puolustetaan vapautta, mutta näkemykset vapaudesta, sitä uhkaavista vaaroista ja vapauden toteutumisen ehdoista ovat vastakkaisia. (4 p.)

b)

Tarkastellaan sisällissodan syttymistä ja sen päättymistä valkoisten voittoon. Vastauksessa selostetaan esimerkkejä sisällissodan poliittisista, taloudellisista, sosiaalisista ja kulttuuri-vaikutuksista, esimerkiksi kiistaa hallitusmuodosta ja punavankien kohtelua. Ansiokkaassa vastauksessa tarkastellaan vuoden 1918 tapahtumia useasta näkökulmasta tai pyritään arvioimaan tapahtumien vaikutusta Suomessa ja sen suhteissa naapurimaihin. (5 p.)